

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-28

Defensieraad

Nr. 234

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 januari 2022

Hierbij bied ik u het verslag aan van de informele Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) met de ministers van Defensie van 12–13 januari jl. in Brest. Deze informele RBZ was een goede gelegenheid om mijn Europese collega's en de Secretaris-Generaal van de NAVO te ontmoeten.

Informele RBZ Defensie 12–13 januari

Diner met de NAVO en de VN

Op woensdagavond 12 januari jl. vond een werkdiner plaats waar ook de Secretaris-Generaal van de NAVO, Jens Stoltenberg, aan deelnam. Ondersecretaris-Generaal van de VN, Jean-Pierre Lacroix, sloot digitaal aan. Tijdens het diner stond de inmenging van niet-statelijke actoren in gebieden waar de NAVO, VN en EU gezamenlijke belangen hebben op de agenda. Gezien de actualiteit en de aanwezigheid van SG NAVO stond het diner grotendeels in het teken van de spanningen tussen Rusland en Oekraïne.

Geconstateerd werd dat de militaire opbouw door Rusland aan de grens met Oekraïne en de dreigende Russische retoriek aanhouden. SG NAVO benadrukte dat het van belang is om in verschillende formats met Rusland in gesprek te blijven. Hierin werd de NAVO-Rusland Raad expliciet genoemd. Verder werd het belang van eenheid tussen de VS en Europa, en tussen de NAVO en de EU, benadrukt. Hierover waren de EU lidstaten eensgezind. Daarnaast was er veel steun voor het starten van de uitwerking van sancties in het geval van nieuwe Russische militaire agressie. Uitgangspunt is dat de sancties geloofwaardig en krachtig moeten zijn en zich verhouden tot de ernst van de mogelijke dreiging.

Ten aanzien van de inmenging van statelijke en niet-statelijke actoren in gebieden waar de NAVO, VN en EU gezamenlijke belangen hebben, lag de nadruk op de rol van de Russische Wagner Groep in de Centraal Afrikaanse Republiek en Mali. Veel lidstaten benadrukten dat het van

belang is om nauw betrokken te blijven bij de landen waar Wagner (mogelijk) actief is en eenduidig en actief te communiceren richting de autoriteiten en de bevolking van betreffende landen. Op de tweede dag van de informele Raad kwam de situatie in Mali nogmaals aan de orde, onder het agendapunt actualia. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, gaf aan eventueel gerichte sancties te willen overwegen als onderdeel van de versterkte diplomatieke inzet richting de Malinese regering.

Tot slot is er opnieuw door veel lidstaten, de Hoge Vertegenwoordiger (HV) en SG NAVO steun uitgesproken voor het spoedig aannemen van een nieuwe gezamenlijke EU-NAVO verklaring.

Actualia

Ook tijdens de tweede dag van de informele Raad kwamen de spanningen tussen Rusland en Oekraïne aan bod. Hierbij werd o.a. ook gesproken over het verzoek van Oekraïne om EU-steun bij het moderniseren en hervormen van het militaire onderwijssysteem in Oekraïne. De HV en de lidstaten, inclusief Nederland, staan daar positief tegenover. Er is nog discussie over de manier waarop deze steun het beste gegeven kan worden.

Ruimtedomein

Tijdens deze informele RBZ is ook gesproken over het ruimtedomein. Het verzekeren van de vrije en veilige toegang van de EU en de lidstaten tot de ruimte, staat hoog op de agenda van het Franse EU-voorzitterschap. Het groeiende belang van de ruimte voor operationele inzet enerzijds, en de toenemende dreigingen met betrekking tot (toegang tot) het ruimtedomein anderzijds, wordt breed gedeeld. Een aantal lidstaten pleitte voor het opstellen van een EU ruimte en defensie strategie in de loop van 2022. Dat wordt door Nederland ondersteund en is ook voorzien in het concept Strategisch Kompas. De Europese Commissie gaf aan dat het op 9 februari a.s. nadere voorstellen zal presenteren met betrekking tot het EU ruimtebeleid.

Onder dit agendapunt werd door een aantal lidstaten ook gewezen op mogelijke komende voorstellen ten aanzien van taxonomie die een negatieve invloed kunnen hebben op de toegang van de Europese defensie industrie tot financiële dienstverlening. De HV en de Commissie erkenden de zorgen hierover en gaven aan dit goed in de gaten te zullen houden. Nederland zal dit dossier nauwlettend volgen.

Strategisch Kompas

In navolging van de bespreking van het eerste concept Strategisch Kompas tijdens de jumbo RBZ van 15 november jl. (Kamerstuk 21 501-08, nr. 228) en de Europese Raad (ER) van 16 december jl. (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1757), bespraken de ministers van Buitenlandse Zaken en ministers van Defensie gezamenlijk de tweede conceptversie van het Strategisch Kompas tijdens de informele Raad.

De Hoge Vertegenwoordiger lichtte de nieuwe conceptversie van het Strategisch Kompas toe. Daarbij benadrukte hij het belang van uitvoerbaarheid van de plannen in het Strategisch Kompas. Ook noemde hij het belang van de trans-Atlantische relatie en het verder uitwerken van de in het Strategisch Kompas voorgestelde snelle interventie capaciteit (EU *Rapid Deployment Capacity*). De lidstaten verwelkomden de nieuwe versie van het Strategisch Kompas. De aanscherping van de tekst met betrekking

tot Rusland en China werd verwelkomd. Dat gold ook voor de aandacht voor het belang van EU-NAVO samenwerking. Veel lidstaten brachten, in lijn met de geïntegreerde benadering, ook het belang van civiel-militaire synergie naar voren. Commissaris Breton gaf aan dat de Europese Commissie voorstellen voorbereidt om o.a. de gezamenlijke aankoop van militair materiaal te faciliteren, fragmentatie te beperken en interoperabiliteit te bevorderen. Daarnaast zal er specifieke aandacht zijn voor onder meer ruimtevaart en cyberspace, waarbij het belangrijk is voort te bouwen op bestaande civiele capaciteiten.

Nederland sprak steun uit voor deze versie van het Strategisch Kompas en noemde daarbij het belang van het behoud van het huidige ambitieniveau. Nederland verwelkomde daarbij specifiek de tekst over de geïntegreerde benadering, de hybride toolbox en de snelle militaire interventie capaciteit. Ook riep Nederland op tot zoveel mogelijk transparantie in de besluitvorming en benadrukte dat er geen sprake is van de vorming van een Europees leger, conform motie van het lid Van Houwelingen c.s.¹

De verwachting is dat een nieuwe conceptversie van het Strategisch Kompas in de tweede helft van februari zal worden gedeeld met de lidstaten. Deze zal dan ook voor de Kamer toegankelijk zijn via de EU Delegates Portal. De planning is dat het Strategisch Kompas tijdens de gezamenlijke RBZ van de ministers van Buitenlandse Zaken en de ministers van Defensie op 21 maart 2022 wordt aangenomen en vervolgens wordt bekrachtigd tijdens de ER van 24-25 maart 2022.

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

¹ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1753